

ROZRUSZYĆ (9) *vb pf*

rozruszyć (9), [**rozdruszyć**].

o *prawdopodobnie jasne (tak w roz-)*.

[*inf rozruszyć.*] ◇ *fut* [1 *sg rozruszę* [*zapis: -e.*]] ◇ 3 *sg rozruszy* (1). ◇ [2 *pl rozruszycie.*] ◇ *praet* 1 *sg m rozruszyłem* (1). ◇ 3 *sg m rozruszył* (2). *f rozruszyła* (1). ◇ 2 *pl m pers -ście rozruszyli* (1). ◇ 3 *pl m pers rozruszyli* (1). ◇ [*imp 2 pl rozdruscie.*] ◇ *con* 3 *sg m by rozruszył* (1). ◇ *part praet act rozruszywszy* (1).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde XVI w. (dwa z niżej notowanych przykładów).

Zniszczyć, naruszyć, zniweczyć; amovere HistAl; destruere, dissolvere, irritare, facere irritum, removere, solvere PolAnt [w tym: co (8)] (9) :

a. O rzeczach materialnych (5) :

[*W połączeniu szeregowym: Potym przyjechało wojsko tureckie i szło nad ziemią naszą, jakoby ją mieli podeptać i zwojować i rozruszyć do końca. ListyPol I (1541)/176.*]

Zwrot: »rozruszyć namioty« = zwinąć obóz (1): Wthen czás Alexander zgromádziwfy wielkość ludu wałęcznego [...] / á rozrúfzywfy namioty [amotis tentoriis] przyiechał ku rzece ktora rzeczona ieft Oceanus HistAl E2.

Przen (2) : pućzyłyćcie. pogani. pyervej wMoldawfka zyemie y rofrvýchily vrota y zlomyly klvcz wfczem ziemiam Chrześczyanfkym. LibLeg 11/55v, 11/56.

α. Zburzyć, rozwalić (2) : *BudBib 4.Reg 23/7; [Bo tho Christus rzekł: rozdrusczczie wy, alye nye ia. [...]] Aczi sswiadkowie mowly, abi gi slyssely mowiacz: Ia rosrusshe kosciol then. SprChęd 53; Wfzákże wyfzek nie rozrúfzyly/ iefzcze lud offiárował y kádził ná wyfzkách. BudBib 3.Reg 22/43 (Linde); Tákemci muśiał z wielką pracą wfytko záf rozrúfzyć co iuż włożono było BusLic 9].*

W przeciwstawieniu: »rozruszyć ... budować« (1): [Chrystus o sobie:] Bo iesli co rozrúfzyłem toż záfie buduię [Si enim quae destruxi haec iterum aedifico] BudNT Gal 2/18.

[*Przen: BudBib Eph 2/14; Ten (Christus) ieft pokoy náfz/ ktory vczynił oboie (to ieft/ Izraelity y pogány) iednem (albo iednością) y średni mur ogrodzenia rozrúfzył/ nieprzyiaźń ná čiele fwem BudArt L4v.*]

b. O rzeczach niematerialnych (4) : *Lecz iefli [...] odmowił [mąż] iey tego/ tedy rozrúfzył sluby iey/ ktore ná niey BudBib Num 30/8, Is 14/27; Kto czyni grzech zdiablá ieft/ gdyż od początku diabeł grzełfy. Ná to fię z-iáwił fyn Boży/ áby rozrúfzył fprawy diabelskie. BudNT 1.Ioann 3/8.*

Zwrot: »rozruszyć przymierze« = foedus facere irritum PolAnt [szyk zmienny] (1): [mówi Bóg:] ktory nie obrzeże čiałá napłetku fwego/ wygládzona będzie duzfá oná z ludzi fwych/ (bo) przymierze moie rozrúfzyłá. BudBib Gen 17/14; [GrzegŻarnPos 1582 674v (Linde)].

Synonimy: a.α. rozborzyć, rozmiotać, rozrzucić.

Formacje współrdzenne cf RUSZAĆ.

Cf ROZRUSZENIE, ROZRUSZONY